

VENDIM
Nr. 470, datë 6.7.2022

PËR PËRCAKTIMIN E RREGULLAVE, PROCEDURAVE DHE KRITEREVE TË
OFRIMIT TË SHËRBIMEVE TË VENDIMMARRJES SË MBËSHTETUR PËR
PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 7, të ligjit nr. 93/2014, “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, me propozimin e ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Ky vendim përcakton rregullat, procedurat dhe kriteret e ofrimit të shërbimeve të vendimarrjes së mbështetur për personat me aftësi të kufizuara.

2. Në kuptim të këtij vendimi, vendimarrje e mbështetur është ushtrimi i vullnetit nga një person me aftësi të kufizuara, nëpërmjet një kompetence specifike të shtuar, që mbështet qëllimin dhe interesin më të mirë të personit të aftësisë së kufizuara, duke i mundësuar kryerjen e veprimeve për të fituar të drejta dhe për të marrë përsipër detyrime.

3. Mbështetja në vendimarrje ofrohet si alternativë fuqizuese, me qëllim realizimin e të drejtave dhe lirive të personit me aftësi të kufizuara dhe pjesëmarrjen efektive të personit në shoqëri si përfitues i shërbimeve në institucionet publike dhe jopublike, duke respektuar parimin e konfidencialitetit.

4. Ofrimi i vendimarrjes së mbështetur bazohet në respektin e nevojave, dëshirave, zgjedhjeve, vlerave, besimeve dhe traditave të personave me aftësi të kufizuara.

5. Mbështetja në vendimarrje për personat me aftësi të kufizuara, fizike, mendore, intelektuale ose ndijore ofrohet për të rritur aksesin për mbështetjen e nevojshme, kur personat me aftësi të kufizuara janë në pamundësi për të marrë vendime, sipas aneksit nr. 1, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

6. Vendimarrja e mbështetur synon marrjen e vendimeve nga personi me aftësi të kufizuara pas ofrimit të informacionit të plotë nga mbështetësi. Komunikimi i vendimeve nga personi me aftësi të kufizuara ose mbështetësi, kur garantohet komunikimi joverbal ose komunikim i thjeshtuar kryhet vetëm për rastet kur vendimarrja e mbështetur është në interesin e personit me aftësi të kufizuara dhe ky i fundit përfiton nga mbështetja në vendimarrje.

7. Personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtë:

- a) të zgjedhin mënyrën si do të jetojnë, sipas mundësive të tyre;
- b) të marrin pjesë në mënyrë aktive dhe gjithëpërfshirëse në aktivitetet e jetesës së përditshme, sipas vendimarrjes që mbron interesin më të lartë të tyre;
- c) të marrin vendime për mbështetje në formën më efektive pa kufizime dhe ndërhyrje në të drejtat e tyre;
- ç) të pranojnë ose të refuzojnë mbështetjen për vendimarrje, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;
- d) të marrin vendime pa cenuar të drejtat e personave të tjerë.

8. Mbështetësi ndihmon në marrjen dhe komunikimin e vendimeve për personat me aftësi të kufizuara. Mbështetësi, në asnjë rast, nuk zëvendëson si vendimarrës vetë personat me aftësi të kufizuara.

9. Personi me aftësi të kufizuara nuk do të konsiderohet si i paaftë për të marrë vendime bazuar vetëm mbi faktin se vendimet mund të mos pranohen nga mbështetësi.

10. Mungesa e aftësisë për të marrë një vendim në një fushë të caktuar nuk nënkupton mungesën e aftësisë për të marrë vendime në fusha të tjera.

11. Mbështetja që ofrohet ndaj personit me aftësi të kufizuara synohet të jepet në një kohë sa më të shkurtër dhe në përputhje me kërkesat e personave me aftësi të kufizuara.

12. Personi me aftësi të kufizuara, i cili përfiton mbështetjen në vendimarrje, është personi që ka aftësi për të marrë vetë vendime dhe kërkon mbështetje, sipas aneksit nr. 1 bashkëlidhur këtij vendimi.

13. Personi me aftësi të kufizuara, që përfiton mbështetjen për vendimarrje, nuk prezumohet si i paaftë për të marrë vendime, në rastet kur informacioni i ofruar nuk është në formë të përshtatur, duke përfshirë gjuhën e thjeshtuar, komunikimin joverbal nga interpreti i gjuhës së shenjave, shoqëruesi për të verbrit dhe ndihmën e mjeteve ndihmëse.

14. Marrëveshja e vendimarrjes së mbështetur është alternativë për vendimarrje të mbështetur për personat me aftësi të kufizuara, që janë në gjendje të marrin vendimet e tyre, por që kanë nevojë për një kompetencë specifike të shtuar.

15. Marrëveshja për vendimarrje të mbështetur nuk zëvendëson, në asnjë rast, alternativat ekzistuese, si kujdestaria ligjore/përfaqësuesi ligjor.

16. Në rastin kur një grup individësh janë deklaruar si mbështetës në vendimarrje, ata bashkëpunojnë për procesin e mbështetjes me personin me aftësi të kufizuara, sipas përzgjedhjes së personit me aftësi të kufizuara.

17. Institucionet publike dhe jopublike, që ofrojnë shërbime, kanë detyrimin:

a) të marrin masat përkatëse për ofrimin e informacionit sipas kërkesës verbale ose me shkrim nga personi me aftësi të kufizuara;

b) të evidentojnë dhe të trajnojnë personat që ofrojnë këtë shërbim për formatet e aksesueshme sipas legjislacionit në fuqi.

18. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar, bashkitë dhe organizatat për aftësinë e kufizuar bashkëpunojnë për nxitjen dhe ndërgjegjësimin e personave me aftësi të kufizuara për të përdorur vendimarrjen e mbështetur si një mjet për fuqizimin e autonomisë e të pavarësisë së personave me aftësi të kufizuara.

19. Shërbimin e vendimarrjes së mbështetur e përfitojnë personat me aftësi të kufizuara që kërkojnë, dëshirojnë e zgjedhin këto shërbime dhe plotësojnë këto kritere:

a) Kanë mbushur moshën 18 vjeç;

b) Kërkojnë mbështetje për të marrë vendime për aktivitete të jetës së përditshme, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;

c) Hasin pengesa për marrjen apo kuptimin e informacionit që i nevojitet për të marrë vendime.

20. Mbështetës në vendimarrje është/janë:

a) familjari/ët, i afërmi/të afërmit, miqtë ose ndihmësi personal;

b) një ose disa individë me zotësi të plotë për të vepruar, që garanton/jnë mbrojtjen e personit me aftësi të kufizuara, pa qëllim abuzimi apo përfitimi gjatë gjithë ofrimit të vendimarrjes së mbështetur;

c) një individ ose grup individësh, zgjedhur prej personit me aftësi të kufizuara, që plotëson kriteret e përcaktuara dhe ka nënshkruar marrëveshjen, sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi;

ç) i/të gatshëm që të mbështesë/in personin që kërkon mbështetje në vendimarrje, duke vepruar në përputhje me interesin, zgjedhjet dhe dëshirat e personit me aftësi të kufizuara.

21. Mbështetësi në vendimarrje të mbështetur nuk duhet të jetë i dënuar me vendim gjyqate të formës së prerë për kryerjen e një vepre penale, kundërvajtjeje penale me dashje apo vendim gjyqate me një nga masat mbrojtëse ndaj dhunës në familje.

22. Personi me aftësi të kufizuara dhe mbështetësi/t në vendimarrje nënshkruajnë një marrëveshje sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur këtij vendimi, të cilën e dorëzojnë në njësinë administrative/strukturat vendore të shërbimeve sociale në bashki. Marrëveshja nuk përjashton që personi me aftësi të kufizuara të kryejë veprime në mënyrë të pavarur nga marrëveshja.

23. Nënshkrimi i marrëveshjes kryhet në praninë e dy punonjësve nga sektori i shërbimeve sociale i bashkisë/njësisë administrative përkatëse.

24. Mbështetësi merr informacionin e duhur dhe bashkëpunon me punonjës social në bashki, për të komunikuar në mënyrë të kuptueshme dhe në formatin më të përshtatshëm për personin që merr vendimin.

25. Mbështetësi paraqitet individualisht dhe/ose me personin me aftësi të kufizuara në çdo institucion publik dhe jopublik për të marrë informacion me autorizim ligjor.

26. Punonjësi nga strukturat përgjegjëse për shërbimet e kujdesit shoqëror pranë bashkive dhe njësive administrative identifikon dhe referon rastet e mosofrimit të shërbimit të vendimarrjes së mbështetur.

27. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Shërbimi Social Shtetëror përfshijnë vendimarrjen e mbështetur, si shërbim i ofruar, sipas legjislacionit në fuqi.

28. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Shërbimi Social Shtetëror nxitin dhe promovojnë përgatitjen e institucioneve për vendimarrje të mbështetur përmes programeve të trajnimit në bashki, me qëllim mirëfunksionimin e këtij shërbimi.

29. Ministria përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar bashkëpunon me strukturat e shërbimeve sociale në nivel rajonal dhe vendor për të përforcuar referimin e shërbimeve që ndihmojnë në vendimarrjen e mbështetur.

30. Institucionet publike dhe jopublike kanë detyrimin që të shpjegojnë të drejtat dhe detyrimet personave me aftësi të kufizuara/mbështetësve, pasojat e veprimeve me natyrë juridike, duke përdorur teknika të përshtatshme për nivelin dhe llojin e aftësisë së kufizuar.

31. Ngarkohen Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Brendshme, Ministria e Arsimit dhe Sportit, Ministria e Kulturës, bashkitë dhe njësitë administrative për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR

Arben Ahmetaj

ANEKS NR.1

MARRËVESHJE PËR VENDIMMARRJEN E MBËSHTETUR

* Marrëveshja duhet të lexohet me zë të lartë. Teksti i saj është në gjuhë të thjeshtuar për aftësinë e kufizuar dhe të përshtatet në format për t'u kuptuar qartë nga personi me aftësi të kufizuara.

1. Të dhëna personale

a) Emri im është: _____

(Emër, atësia, mbiemri)

b) Numri personal i identifikimit: _____

c) Moshë: _____

ç) Gjinia: _____

d) Arsimi: _____

dh) Vendbanimi: _____

Unë kam nevojë për mbështetje nga njerëz të besuar për të marrë vendime. Njerëzit që do të më ndihmojnë quhen "mbështetës". Unë mundem të deklaroj cilat janë nevojat e mia për ndihmë në marrjen e vendimeve dhe kuptoj pasojat

PO _____ JO _____

2. Mbështetësi për vendimarrje nr.1

a) Emri im është: _____

(Emër, atësia, mbiemri)

b) Numri personal i identifikimit: _____

c) Moshë: _____

ç) Gjinia: _____

d) Arsimi: _____

dh) Vendbanimi: _____

Emri dhe Mbiemri

Nënshkrim

Data

____/____/____

3. Mbështetësi për vendimarrje nr.2

a) Emri im është: _____

(Emër, atësia, mbiemri)

b) Numri personal i identifikimit: _____

c) Mosha: _____

ç) Gjinia: _____

d) Arsimi: _____

dh) Vendbanimi: _____

_____/_____/_____
Emri dhe Mbiemri Nënshkrim Data

4. Fushat në të cilat kërkoj ndihmën e mbështetësit tim në vendimmarje:

a. Çështjet shëndetësore:

☐

Mbështetje duke aksesuar dhe marrë informacionet e nevojshme të cilat ndihmojnë në vendimmarje më të mirë për personin me aftësi të kufizuara, për caktimin e takimeve dhe komunikimin me ofruesit e shërbimeve shëndetësore. Mbështetësi im nuk mund të shikojë të dhënat e mia personale sipas ligjit nr.9887, datë 10.3.2008, “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, të ndryshuar.

b. Shërbimet mbështetëse sociale:

☐

Shërbimet mbështetëse ku mund të ndihmohem në shërbimet sociale duke aksesuar dhe marrë informacionin e nevojshëm që do të më ndihmojë për një vendimmarje më të mirë për shërbimet që më ofrohen. Mbështetësi im nuk mund të shikojë të dhënat e mia personale sipas ligjit nr.9887, datë 10.3.2008, “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, të ndryshuar.

c. Çështjet financiare:

☐

Mbështetje për personin me aftësi të kufizuara që të marrë vendime duke sjellë informacion për çështjet financiare, si: shpenzimin dhe kursimin në jetën e përditshme për nevoja, si veshja, strehimi, edukimi, arsimimi. Mbështetësi im nuk mund të shikojë të dhënat e mia

personale sipas ligjit nr.9887, datë 10.3.2008, “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, të ndryshuar.

ç. Mbështetësit e deklaruar më sipër do të më ndihmojnë për këto aktivitete: (shëno cilat ke nevojë)

- ☐ Çfarë dua të bëj në qendër ditore/qendër rezidenciale/shtëpi familje _____
- ☐ Si të kujdesem për shëndetin
- ☐ Si ta kaloj kohën
- ☐ Ku të punoj dhe si mund të marr informacion për punësim dhe formim profesional
- ☐ Si të zgjedh çfarë të ha e çfarë rrobash të vesh
- ☐ Si të shpenzoj dhe të kursej paratë për jetesën e përditshme
- ☐ Ku të jetoj

Tjetër _____

5. Fushat në të cilat nuk dua ndihmën e mbështetësit tim në vendimmarje (nëse ka)

6. Mbështetësit nuk do të marrin vendime për mua. Ata më ndihmojnë të marr vendime, po vendimet i marr unë. Që të më ndihmojnë, mbështetësit:

- Do të më ndihmojnë të mësoj më shumë rreth zgjedhjeve të mia.
- Do të më ndihmojnë të kuptoj zgjedhjet e mia, në mënyrë që të marr vendime të mira për mua.
- Do të më ndihmojnë t’u thonë të tjerëve vendimin tim.

7. Kjo marrëveshje fillon në datën _____ do të vazhdojë derisa të them unë apo mbështetësi.

8. Nënshkrimi i personit me aftësi të kufizuara.

Unë e nënshkruaj këtë marrëveshje sepse dua që të marr ndihmë për vendime. Unë e di që nuk jam i detyruar ta firmos. Unë e di që mund ta ndryshoj këtë marrëveshje dhe po e firmos me vullnetin tim pa u ndikuar ose detyruar.

Nënshkrimi /emri _____ Data _____

9. Deklaratë e mbështetësit të parë

a) Emri im është: _____

(Emër, atësia, mbiemri)

b) Numri personal i identifikimit: _____

c) Moshë: _____

ç) Gjinia: _____

d) Arsimi: _____

dh) Vendbanimi: _____

Unë i/e nënshkruari/a, _____ deklaroj që jam mbështetës i _____ dhe do ta mbështes në vendimmarrje me ndershmëri, mirëbesim dhe integritet.

Detyra ime si mbështetës/e është të respektoj, shpreh dhe komunikoj në palë të treta mendimet, zgjedhjet dhe dëshirat e _____.

Mbështetja ime është:

- a) dhënia e informacionit për këtë person në një mënyrë që ta kuptojë atë për të marrë vendime;
- b) diskutimi mbi alternativat, të mirat dhe të këqijat e vendimeve që mund të marrë;
- c) ndihmë që të përçojë vendimin, dëshirat apo preferencat;
- ç) shpjegimi i vendimeve të vendimmarrësit palëve të treta.

10. Deklaratë e mbështetësit të dytë/tretë

a) Emri im është: _____
(Emër, atësia, mbiemri)

b) Numri personal i identifikimit; _____

c) Moshë: _____

ç) Gjinia: _____

d) Arsimi: _____

dh) Vendbanimi: _____

Unë i/e nënshkruari/a, _____ deklaroj që jam mbështetës i _____
dhe do ta mbështes në vendimmarrje me ndershmëri, mirëbesim dhe integritet.

Detyra ime si mbështetës/e është të respektoj, t'u shpreh dhe t'u komunikoj palëve të treta
mendimet, zgjedhjet dhe dëshirat e _____.

Mbështetja ime është:

a) dhënia e informacionit për këtë person në një mënyrë që ta kuptojë atë për të marrë
vendime;

b) diskutimi mbi alternativat, të mirat dhe të këqijat e vendimeve që mund të marrë;

c) ndihmë që të përçojë vendimin, dëshirat apo preferencat.

ç) shpjegimi i vendimeve të vendimmarrësit palëve të treta.

Nënshkrimi _____

Data _____

Vendi _____